

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ СУРГУУЛЬД ПРОФЕССОР, БАГШ АЖИЛЛУУЛАХ ЖУРАМ

Нэг. Ерөнхий зүйл

- 1.1. МУИС-д профессор, багш ажиллуулах, багшийн эрх, үүрэг, түүнд тавигдах шаардлага, багшийн мэргэжлийг дээшлүүлэх, мэдлэг чадварыг үнэлэх, багшийн албан тушаалын зэрэглэлийг тогтоох, профессор, дэд профессор цол олгох, ажлын гүйцэтгэлийг үнэлэх үйл ажиллагааг холбогдох хууль тогтоомж, МУИС-ийн дүрэмд нийцүүлэн зохицуулахад энэхүү журмын зорилго оршино.
- 1.2. Энэ журмаар зохицуулаагүй бусад асуудлыг Боловсролын тухай хууль, Дээд боловсролын тухай хууль, Хөдөлмөрийн тухай хууль, МУИС-ийн Хөдөлмөрийн дотоод журам болон эрх зүйн бусад актаар зохицуулна.

Хоёр. МУИС-ийн профессор багшид тавих шаардлага

- 2.1. МУИС-ийн профессор, багш (цаашид багш гэнэ) нь онолын гүнзгий мэдлэгтэй, оюуны өндөр чадамжтай, мэдлэг, чадвараа дээшлүүлэхийн төлөө байнга санаачлагатай ажилладаг; эрдэм шинжилгээ, сургалтын ажлыг хослуулан гүйцэтгэх чадвартай, судалгааны болон заах арга зүй эзэмшсэн; судалгаа, сургалтын ажилдаа мэдээллийн технологийн ололтыг ашигладаг; залуу үеийг төлөвшүүлэх, амьдрах ухаанд сургах үйлсэд чин сэтгэлээсээ ханддаг; зөв төлөвшсөн, багш, судлаачийн ёс зүйг эрхэмлэдэг байна.
- 2.2. МУИС-ийн бакалаврын түвшинд хичээл заах багш магистраас доошгүй, ахисан түвшний сургалтанд хичээл заах багш докторын зэрэгтэй байна.
- 2.3. Бакалаврын түвшний мэргэжлийн хичээл, магистр, докторын хичээл заадаг багш тодорхой чиглэлээр эрдэм шинжилгээний ажил хийж, гадаадын хоёроос доошгүй хэлээр мэргэжлийн ном сэтгүүл ашиглах чадвартай байна.
- 2.4. Гадаадад судалгаа хийх, зочин багшаар ажиллах, мэргэжил дээшлүүлэх, суралцахаар явахдаа багш сургуультай 3 жилээс илүүгүй хугацаагаар гэрээ хийх ба багшийн хүсэлт, бүрэлдэхүүн сургуулийн саналыг үндэслэн тухайн багш докторын сургалтанд суралцаж буй нөхцөлд хугацааг 3 хүртэл жилээр сунгаж болно. Гэрээний хугацааг хэтрүүлбэл ажилд эргэж орох асуудлыг шинэ багшийн адил сонгон шалгаруулалтаар шийдвэрлэнэ.
- 2.5. Үндсэн мэргэжлийн хичээл заадаг багш МУИС-д багшаар томилогдсоноос хойш 12 жилийн дотор докторын зэрэг хамгаалах шаардлагатай. Докторын зэрэг хамгаалаагүй боловч бусад бүх болзлыг биелүүлсэн (докторын сургалтын багц цагийг бүрэн биелүүлсэн) тохиолдолд хөдөлмөрийн гэрээг 1 хүртэл жилээр сунгаж болно. Тэнхимд тухайн мэргэжлийн багш хүрэлцээгүй, заалгах цаг хүрэлцээтэй нөхцөлд тэдгээр багшийг холбогдох тэнхим, салбар, бүрэлдэхүүн сургуулийн саналыг үндэслэн зөвхөн сургалтын цаг биелүүлэх нөхцлөөр ажиллуулж болох бөгөөд энэ тохиолдолд эрдэм шинжилгээний багц цагийг сургалтын багц цагаар шилжүүлж гүйцэтгүүлнэ. Энэ шаардлагыг хангаагүй нөхцөлд МУИС-д үргэлжлүүлэн багшлуулах боломжгүй гэж үзнэ.
- 2.6. Багшийн ажлын нэгдсэн үнэлгээнд хангалтгүй дүн үзүүлж, эрдэм шинжилгээ, сургалт заах аргын ур чадварын хувьд өсөөгүй, цаашид багшаар ажиллуулах боломжгүй болохыг бүрэлдэхүүн/салбар сургуулийн захиргааны зөвлөлөөр

хэлэлцэж шийдсэн тохиолдолд хичээлийн жилийн эцэст тухайн багштай байгуулсан хөдөлмөрийн гэрээг цуцалж, ажлаас чөлөөлнө.

- 2.7. Багшийн тэтгэвэр тогтоолгох насны дээд хязгаар Хөдөлмөрийн тухай хуулийн дагуу 60 байна. Тэтгэвэр тогтоох насанд хүрсэн багшийн хөдөлмөрийн гэрээг тухайн хичээлийн жилийн эцэст дуусгавар болгож гэрээг цуцална.

Гурав. Багшийн эрх

Багш нь Боловсролын тухай хууль, Дээд боловсролын тухай хууль, МУИС-ийн дүрэмд зааснаас гадна дараах эрхийг эдэлнэ. Үүнд:

- 3.1. Сургалт явуулахад зайлшгүй шаардагдах материаллаг орчин нөхцөл, мэдээллээр хангагдах, МУИС-ийн нэрээр, эсвэл МУИС-тай хамтарсан судалгаа шинжилгээний ажил гүйцэтгэхдээ МУИС-ийн материаллаг орчныг ашиглах;
- 3.2. Бүтээлийн чөлөө авах, бичиж туурвисан бүтээлээ хэвлэн нийтлүүлэхэд дэмжлэг авах (бүтээлийн чөлөө авах багш МУИС-д 5-аас доошгүй жил ажилласан байх);
- 3.3. МУИС-ийн докторантурт суралцахад сургалтын төлбөрийн 50 хувь хүртэл хөнгөлөлт эдлэх;
- 3.4. МУИС-ийн үйл ажиллагааны талаар сургуулийн захиргаанд санал дүгнэлтээ илэрхийлэх;
- 3.5. Түр сургалтанд суралцах болон бусад хэлбэрээр мэргэшлээ дээшлүүлэхэд дэмжлэг авах;
- 3.6. МУИС-ийн дүрэм, журам, хөгжлийн стратегийн бодлого, төлөвлөгөө боловсруулах, хэлэлцэх, хэрэгжүүлэх, хяналт тавих бүхий л үйл ажиллагаанд оролцох, үзэл бодлоо илэрхийлэх;
- 3.7. Хичээлийн жил бүр хийсэн ажлаа дүгнүүлэн хууль ёсны амралт эдлэх, шагнал урамшуулал авах (үүнийг тусгай журмаар зохицуулна);
- 3.8. МУИС, их дээд сургуулийн конкорциумаас зарладаг шилдэг багш, шилдэг судлаачийн уралдаан зэрэгт оролцох, шагналд тодорхойлогдох, шагналыг дагалдуулдаг урамшуулал авах;
- 3.9. МУИС-ийн Оюуны өмчийн бодлого, Технологи дамжуулах журамд заасны дагуу судалгааны үр дүнгээ хамгаалуулах, эзэмших, эдийн засгийн эргэлтэнд оруулах, роялти орлогоос хувь хүртэх, гарааны компани үүсгэн байгуулах;
- 3.10. Холбогдох журамд заасны дагуу албан хэрэгцээнд МУИС-ийн нэр, лого, барааны тэмдгийн ашиглах.
- 3.11. Судалгааны ажлын нийтлэг чиглэл, сонирхол, хамтарсан эрдэм шинжилгээний төсөлт ажил хэрэгжүүлэх шаардлагаар нэг багш үндсэн харьяаллын тэнхимээс гадна өөр бүрэлдэхүүн сургуулийн тэнхимд давхар харьяалалтай байж болно. Давхар харьяалалтай багшийн сургалтын цагийн ноогдол үндсэн харьяаллын бүрэлдэхүүн сургууль, тэнхим дээр тооцогдоно.
- 3.12. Давхар харьяалалтай багш хамтарсан судалгааны ажил хийх, эрдэм шинжилгээний төсөл хэрэгжүүлэхээс бусад асуудлаар үндсэн харьяаллын тэнхимдээ ажиллаж, МУИС-ийн төлөөллийн байгууллагад сонгох, сонгогдох эрхийг эдэлнэ.
- 3.13. МУИС-д зочин профессороор ажиллаж буй гадаадын харьяат иргэн тус сургуулийн төлөөллийн байгууллагыг сонгох, сонгогдох үйл ажиллагаанд оролцохоос бусад эрхийг үндсэн багшийн нэгэн адил эдэлнэ.

Дөрөв. Багшийн үүрэг

Багш нь дээр дурьдсан боловсролын тухай хуулиуд, МУИС-ийн дүрэмд зааснаас гадна дараах үүргийг хүлээнэ. Үүнд:

- 4.1. МУИС-ийн дүрэм, журам, тушаал шийдвэрийг биелүүлэх;
- 4.2. Оюутан суралцагчдад заах хичээлээ онолын өндөр түвшинд чанартай зааж, тэдний мэдлэгийг бодитой, шударга үнэлэх; бие даасан болон хамтарсан судалгааны ажил хийх, эрдэм шинжилгээний төсөлт ажил гүйцэтгэх, зөвлөхөөр ажиллах, оюутан, магистрант, докторантын эрдэм шинжилгээний ажлыг удирдах, зөвлөгөө өгөх;
- 4.3. Сургалтын хөтөлбөр, хичээлийн тодорхойлолт боловсруулах; оюутны бие даан суралцах хэрэглэгдэхүүн, ном сурах бичиг, гарын авлага бичиж хэвлүүлэх; суралцагчийн мэдлэг, чадварыг үнэлэх сорилго боловсруулах, цахим журнал, багшийн ажлын дэвтрийг тогтмол хөтлөх;
- 4.4. Өөрийн зааж буй хичээлийн тодорхойлолт, суралцагчдын дүн, хичээл, сургалтын хэрэглэгдэхүүн болон багшийн зүгээс сургалтын албанд шаардлагатай мэдээллийг гаргаж өгөх, сургалтын цахим мэдээллийн санд оруулах;
- 4.5. Оюутныг зөв төлөвшүүлэхэд үлгэрлэн, оюутанд үйлчлэх ажилд идэвхтэй оролцох;
- 4.6. Бүрэлдэхүүн/салбар сургуулийн захирал, сургалтын албаны даргатай тохиролцооноор өвчтэй, чөлөөтэй болон томилолтоор явсан багшийн хичээлийг орлон заах;
- 4.7. Эрдэм шинжилгээ, сургалтын болон бусад ажлаа тайлагнаж, холбогдох хугацаанд үнэлүүлэх; мэдлэг боловсролоо дээшлүүлэх талаар санаачлагатай ажиллаж, өөрийн мэргэжлийн салбарт гарсан шинжлэх ухааны шинэ нээлт, ололт амжилттай танилцаж зааж буй хичээлдээ тусгадаг байх;
- 4.8. Бусад багш нарын мэдлэг боловсролыг дээшлүүлэх үйл ажиллагааг дэмжих, ажлыг үнэлэхэд оролцох; их сургуулийн нийгэмд гүйцэтгэх үүргийн дагуу төрөл бүрийн түр сургалт, сурталчилгаа явуулахад оролцох буюу зохион байгуулах;
- 4.9. Удирдлагын зүгээс даалгасан ажил үүргийг эрхэлж буй ажил албан тушаалын хүрээнд биелүүлэх, чанарын хяналт шалгалтанд оролцох, үнэлгээний, багшлах, судалгаа шинжилгээний болон нийгмийн чиг үүрэгтэй холбоотой асуудал боловсруулах ажлын хэсэгт орж ажиллах;
- 4.10. Ажлын цагаа үндсэн үүрэгт ажлаа зохих ёсоор гүйцэтгэхэд бүрэн зарцуулах, МУИС-ийн ашиг сонирхолд үл нийцэх буюу багшийн үүрэгт ажлаа гүйцэтгэхэд харшлах аливаа давхар ажил хийхгүй байх; МУИС-д хөдөлмөрийн гэрээгээр үндсэн багшаар ажиллаж буй багш МУИС-ийн харьяаллаас өөр байгууллагад үндсэн ажилтнаар ажиллахгүй байх; хэрэв нэмэлт ажил хийхийг хүсвэл бүрэлдэхүүн сургуулийн захиралд мэдэгдэж албан ёсоор зөвшөөрөл авах (зөвшөөрлийг МУИС-ийн өмнө багшийн зүгээс хүлээсэн үүргээ биелүүлэхэд харшлахгүй нөхцөлд олгоно, зөрчсөн тохиолдолд холбогдох журмын дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ).
- 4.11. “МУИС-ийн багш, ажилтны ажлын нэгдсэн үнэлгээний журам”-аар тогтоосон хугацаанд өөрийн үнэлгээний тайлан бичиж, аттестатчилалд хамрагдах.

Тав. МУИС-д шинээр багш авах

- 5.1. Энэ журмын 2 дугаар бүлэгт заасан МУИС-ийн багшид тавигдах шаардлагыг хангасан иргэнийг үндсэн багшаар авч ажиллуулна.

5.2. Багшийн сонгон шалгаруулалтыг хичээлийн жилд 1-2 удаа, дараагийн улирлын хичээл эхлэхээс өмнө зохион байгуулна. МУИС-д багшийг дараах 2 хэлбэрээр авч ажиллуулна. Үүнд:

- Багшид тавих шаардлага хангасан хүнийг сонгон шалгаруулалтаар авах;
- Өндөр мэргэшлийн эрдэмтнийг сонгон шалгаруулалтгүйгээр авч ажиллуулах.

А. Багшийг сонгон шалгаруулалтаар авах

5.3. Багшийг сонгон шалгаруулалтаар авахад дараах зарчмыг баримтална. Үүнд: Багшийн сонгон шалгаруулалтыг Захиргаа хяналт шинжилгээ үнэлгээний алба (ЗХШҮА) хариуцан зохион байгуулах ба сонгон шалгаруулалтын зарыг бүрэлдэхүүн сургуулийн холбогдох салбар, тэнхим, захиргааны зөвлөлийн шийдвэрийг үндэслэн шалгалт эхлэхээс гурваас доошгүй долоо хоногийн өмнө үндэсний өдөр тутмын сонин болон сургуулийн цахим хуудсаар нээлттэй зарлана.

5.4. Сонгон шалгаруулалтанд оролцогчид ажил байдлын тодорхойлолт, төрийн албан хаагчийн анкет, боловсролын диплом болон иргэний үнэмлэхний баталгаажсан хуулбар, эрдэм шинжилгээний бүтээлийн жагсаалт, мэргэжлийн ур чадвар, багаар ажиллах чадвар, хувь хүний төлөв байдал зэргийг тодорхойлсон холбогдох мэргэжлийн эрдэмтний тодорхойлолт зэрэг шаардлагатай материалыг бүрдүүлнэ.

5.5. Бүртгэлийг сонгон шалгаруулалтын зард заасан хугацаанд ЗХШҮА эрхлэн явуулах ба бүртгэлийн дугаар, овог нэр, төгссөн сургууль, холбоо барих утас, цахим хаяг, бүртгэсэн огноо, цагийг тэмдэглэнэ. Сонгон шалгаруулалтад орох иргэдэд энэхүү журмыг болон шалгалт авах чиглэл, дүгнэх журмыг урьдчилан танилцуулна.

5.6. Сонгон шалгаруулалтанд орох болзол хангаж, бүртгүүлсэн иргэдээс бүрэлдэхүүн сургуулийн захирлын тушаалаар байгуулсан 3-5 хүний бүрэлдэхүүнтэй мэргэжлийн багш нар оролцсон шалгаруулах комисс мэргэжлийн шалгалт (амаар болон бичгээр), ярилцлага зохион байгуулж, эрдэм шинжилгээний бүтээлд нь үнэлгээ өгнө. Мөн үзүүлэх хичээл заалгаж, эрдэм шинжилгээний семинарт илтгэл тавиулж, шаардлагатай бол тодорхой сэдвээр эссэ бичүүлэн, монгол хэлээр илтгэх, найруулан бичих чадвар, заах арга, багшлах ур чадварыг нь үнэлэхээс гадна сургалтын техник хэрэгсэл ашиглах чадварыг шалгана. Шалгалтын материалд комиссын гишүүн нэг бүр үнэлгээ өгч, дунджаар нэгдсэн үнэлгээг гарган, комиссын гишүүд гарын үсэг зурж баталгаажуулна. Комиссын үнэлгээний дундаж 75 ба түүнээс дээш бол мэргэжлийн шалгалтанд тэнцсэн гэж үзнэ.

5.7. Мэргэжлийн шалгалтанд тэнцсэн иргэдээс түгээмэл гадаад хэлний (гадаад хэлний багшаар авахад гадаад хэлний оронд монгол хэлний шалгалт авна) шалгалт авах бөгөөд шалгалтанд 60 болон түүнээс дээш хувийн үнэлгээ авсан бол тэнцсэнд тооцно. Англи хэлний тухайд олон улсын хэмжээнд нийтлэг хэрэглэдэг түвшин тогтоох шалгалтын (TOEFL, IELTS зэрэг) 60 ба түүнээс дээш хувийн оноотой бол шууд тооцуулж болно.

5.8. Сонгон шалгаруулалтанд тэнцэж багшаар ажиллах болзол хангасан нэр дэвшигчийг холбогдох тэнхим болон бүрэлдэхүүн сургуулийн захиргааны зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэн, МУИС-ийн захирлын тушаалаар ажилд томилно.

5.9. Сонгон шалгаруулалтаар шинээр авч байгаа багшийг 6 сар хүртэл туршилтын хугацаанд ажиллуулсны дараа холбогдох тэнхим, салбар, бүрэлдэхүүн сургуулийн саналыг үндэслэн жинхлүүлэн ажиллуулах эсэх асуудлыг шийдвэрлэнэ. Энэхүү заалт дадлагажигч багшид нэгэн адил хамаарах ба туршилтын хугацаа дадлагажигч багшийн зэрэглэлд ажиллах хугацаанд багтана.

5.10. МУИС-д багшилж байгаад энэхүү журмын 2.4-т заасны дагуу гэрээ байгуулан докторантурт элсэн амжилттай суралцаж, эрдмийн зэргээ хамгаалсан; өндөр хөгжилтэй оронд судлаач, зочин багшаар ажиллаж байгаад ирсэн эрдэмтнийг сонгон шалгаруулалтгүйгээр багшаар ажиллуулж болно.

Б. Өндөр мэргэшлийн эрдэмтнийг ажиллуулах

5.11. Эрдэм шинжилгээний бүтээлээрээ тухайн салбартаа олон улсын хэмжээнд өндрөөр үнэлэгдсэн эрдэмтнийг (профессор, дэд профессорын зэрэглэлд тавигдах ерөнхий шаардлагыг хангасан) сонгон шалгаруулалтгүйгээр авч ажиллуулж болох бөгөөд үүний тулд энэ тухай тэнхимийн шийдвэр, хурлын тэмдэглэлийг үндэслэн бүрэлдэхүүн сургуулийн захиргааны зөвлөлөөр хэлэлцэж шийдвэр гаргасан байна.

5.12. Өндөр мэргэшлийн эрдэмтнийг авч ажиллуулахдаа их сургуулийн судалгааны бүтцийг ашиглан хамтарсан эрдэм шинжилгээний төсөл хэрэгжүүлэх, танхимын болон цахим хэлбэрээр хичээл заалгаж болох бөгөөд тухайн судлаач гадаадад багшилж байгаа тохиолдолд тухайн мэргэжлийн тэнхимд давхар харьяалалтай байж болно.

5.13. Өндөр мэргэшлийн эрдэмтнийг авч ажиллуулахдаа шинээр авч байгаа багштай адил 6 хүртэл сарын туршилтын хугацаагаар ажиллуулсны дараа холбогдох тэнхим, бүрэлдэхүүн/салбар сургуулийн саналыг үндэслэн жинхлэх эсэх асуудлыг шийдвэрлэнэ.

Зургаа. Зөвлөх, гэрээт ба зочин профессор, цагийн багшаар ажиллуулах

6.1. МУИС-д профессор, дэд профессороор үр бүтээлтэй ажиллаж, тэтгэврээ тогтоолгосон эрдэмтэн багшийг зөвлөх профессор, зөвлөх дэд профессорын зэрэглэлд 50 эсвэл 25 хувиар 5 хүртэл жил ажиллуулж болно. Зөвлөх профессор нь өөрийн оюуны чадамжийг өвлүүлэн үлдээх, залуу халаа судлаачдыг бэлтгэх, эрдэм шинжилгээний ажилд зөвлөх үүрэгтэй. Зөвлөх профессор, зөвлөх дэд профессорын гүйцэтгэх эрдэм шинжилгээ, сургалтын цагийн хэмжээ профессор, дэд профессорын ноогдлын 50 эсвэл 25 хувьтай тэнцүү байна. Ахлах багшийг тэтгэвэр тогтоолгосны дараа нэг жилийн хугацаагаар 50 хувийн ахлах багшаар ажиллуулахыг зөвшөөрнө.

6.2. Зөвлөх профессор, зөвлөх дэд профессороор ажиллах багш дараах болзлыг хангасан байна. Үүнд:

- Эрдэм шинжилгээ, сургалтын үйл ажиллагаанд тогтмол оролцох боломжтой;
- МУИС болон бусад их, дээд сургууль, эрдэм шинжилгээний байгууллагад 15-аас доошгүй жил ажилласан, үүний сүүлийн 5-аас доошгүй жил МУИС-д ажиллаж байгаад тэтгэвэр тогтоолгосон;
- Бакалаврын мэргэжлийн хичээл болон магистрант, докторантад хичээл заадаг, магистрант, докторантын ажлыг удирдаж, судалгааны семинар явуулдаг;
- Заах арга зүй, судалгааны арга барил эзэмшүүлэх чиглэлээр залуу багш нарыг дагалдуулан сургадаг байх;
- Зөвлөх профессорын хувьд судалгааны ажлыг нь удирдаж буй оюутнуудаа сургалтын болон судалгааны туслахаар ажиллуулдаг байх.

6.3. Зөвлөх профессор, зөвлөх дэд профессор нь хөдөлмөрийн гэрээ дуусгавар болсны дараа санхүүжилт олж, МУИС-ийн дэд бүтцийг ашиглан эрдэм шинжилгээний төсөл хэрэгжүүлэхэд ямар нэгэн хязгаарлалт тогтоохгүй.

- 6.4. Бусад эрдэм шинжилгээ, үйлдвэрлэл, мэргэжлийн байгууллагад ажилладаг, докторын зэрэгтэй, олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн, профессорын зэрэглэлд тавигдах ерөнхий болон тусгай шаардлагыг хангасан мэргэжилтнийг МУИС-д 50 эсвэл 25 хувийн ажлын ноогдолтой гэрээт профессор, гэрээт дэд профессороор хавсруулан ажиллуулж болно. Энэ тохиолдолд холбогдох бүрэлдэхүүн/салбар сургуульд профессор, дэд профессорын бүтэн орон тоо бүрдсэн гэж үзнэ. Докторын зэрэггүй хүнийг гэрээт багшаар ажиллуулахгүй. Гэрээт профессор, гэрээт дэд профессороор ажиллах багш энэ журмын 5.4-т заасан бичиг баримтыг бүрдүүлнэ.
- 6.5. Гэрээт профессор, гэрээт дэд профессор нь зөвхөн сургалтын багц цаг биелүүлэх бөгөөд тэдний хичээлийн жилд гүйцэтгэх сургалтын цагийн хэмжээ тухайн зэрэглэлийн үндсэн багшийн А, Б цагийн нийлбэрийн харгалзах 50% эсвэл 25%-тай тэнцүү байна.
- 6.6. Тэтгэвэр тогтоолгосон, докторын зэрэгтэй, профессорын болон дэд профессорын зэрэглэлд тавигдах ерөнхий шаардлагыг хангасан мэргэжилтнийг 2 жил хүртэл хугацаагаар гэрээт профессор, гэрээт дэд профессороор ажиллуулж болно.
- 6.7. Гэрээт багшаар их сургуулийн төсвөөс өөр эх үүсвэрээр цалинжиж буй МУИС-ийн орон тооны бус докторын зэрэгтэй гэрээт эрдэм шинжилгээний ажилтан, практик туршлагатай мэргэжилтнийг ажиллуулж болно. МУИС-д үндсэн орон тоогоор ажиллаж буй удирдах албан тушаалтан, эрдэм шинжилгээний болон бусад ажилтан гэрээт багшаар ажиллаж үл болно.
- 6.8. МУИС-ийн урилгаар ирсэн гадаадын багшийг эрдмийн зэрэг цолыг нь харгалзан зочин багш, зочин профессорын орон тоонд ажиллуулах бөгөөд холбогдох тэнхим, бүрэлдэхүүн/салбар сургуулийн санал, эрдмийн зэрэг, цол, ажилласан жилийг харгалзан түүнтэй дүйцэх багшийн албан тушаалын цалин, нэмэгдлийг олгоно.
- 6.9. Зочин багш, зочин профессорыг урихдаа холбогдох тэнхимийн санал болон бүрэлдэхүүн сургуулийн захиргааны зөвлөлийн шийдвэрийн дагуу бүрэлдэхүүн/салбар сургуулийн захирал хүсэлтээ Гадаад харилцааны хэлтэст бичгээр гаргана. Зочин багш, зочин профессороор ажиллах багш энэ журмын 5.4-т заасан бичиг баримтыг бүрдүүлнэ.
- 6.10. Тодорхой хөтөлбөрөөр сургалт явуулахад нарийн мэргэшлийн багш дутагдалтай нөхцөлд цагийн багш гэрээгээр ажиллуулж болно. Цагийн багш нь МУИС-ийн багшид тавигддаг нийтлэг шаардлагыг хангасан, багшлах дадлага туршлагатай, магистраас доошгүй зэрэгтэй мэргэжилтэн байвал зохино.
- 6.11. Цагийн багш ажиллуулах гэрээг холбогдох мэргэжлийн тэнхим, сургалтын албаны саналыг үндэслэн бүрэлдэхүүн сургуулийн захирал байгуулж, МУИС-ийн захирлын тушаалаар цагийн багшаар ажиллуулах асуудлыг шийдвэрлэнэ. Цагийн багшаар ажиллах багш энэ журмын 5.4-т заасан бичиг баримтыг бүрдүүлнэ.
- 6.12. МУИС-ийн захирал, дэд захирал, алба, хэлтсийн дарга зэрэг удирдах албан тушаалтнууд мэргэжлийн чиглэлээрээ оюутан суралцагчдад хичээл зааж болох ба энэ тохиолдолд цагийн багшийн адил захирлын тушаалаар шийдвэрлэнэ.
- 6.13. Гэрээт профессор, гэрээт дэд профессор, зочин багш, зочин профессор, цагийн багш нь МУИС-ийн захиргааны болон дотоод үйл ажиллагаанд оролцохгүй ба сонгох, сонгогдох эрхийг эдлэхгүй.

Долоо. Багшийн мэргэжлийг дээшлүүлэх

МУИС-д идэвхи санаачлага, үр бүтээлтэй ажиллаж байгаа багш мэргэжлээ дээшлүүлэхэд сургуулиас дараах хэлбэрээр дэмжлэг авч болно. Үүнд:

- 7.1. Гадаадын их сургууль, эрдэм шинжилгээний байгууллагатай МУИС-ийн байгуулсан гэрээ, хэлэлцээрийн хүрээнд мэргэжлээ дээшлүүлэх, хамтарсан судалгааны ажилд оролцох;
- 7.2. Ажил үүргийн дагуу гадаадад томилолтоор ажиллах, дотоодод аж ахуйн нэгж, төрийн байгууллагад ажиллан практик дадлага олж авах, туршлага судлах;
- 7.3. Докторантурт суралцах, эрдэм шинжилгээний ажлын бүтээлийн чөлөө авах;
- 7.4. МУИС дээр зохиогддог гадаад хэлний ахисан түвшний түр сургалт, сурган хүмүүжүүлэх ухаан, сэтгэл судлалын курст хамрагдахад санхүүгийн дэмжлэг авах;
- 7.5. Багшлах болон эрдэм шинжилгээний ажилд авъяас, сонирхолтойгоо харуулсан цаашид МУИС-д тогтвортой ажиллах багшийг гэрээний үндсэн дээр (сургууль, багш хоорондын гэрээ) гадаадын өндөр зэрэглэлтэй сургуулийн докторын сургалтанд МУИС-ийн захиалгаар хамруулах, хамтын судалгааны ажил хийлгэх хэлбэрээр дэмжих зэрэг болно.

Найм. Багшийн албан тушаалын зэрэглэл, түүнд тавих шаардлага

- 8.1. МУИС-ийн багш нарыг тухайн салбар, хөтөлбөр, мэргэжлийн чиглэлээр хийж буй судалгаа, сургалтын ажлын чанар, үр дүнг харгалзан:
 - А) профессор, Б) дэд профессор,
 - В) ахлах багш, Г) багш,
 - Д) дадлагажигч багш гэсэн албан тушаалын 5 зэрэглэлд хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллуулна.
- 8.2. **Дадлагажигч багшийн** зэрэглэлд шинээр авч буй магистрын зэрэгтэй багшийг 1-1.5 жилийн хугацаагаар ажиллуулна. Дадлагажигч багш тусгай төлөвлөгөөтэй ажиллаж, заах хичээлдээ бэлтгэх, туршлагатай багш нарын хичээлд суух, их дээд сургуулийн сургах арга зүйн курст суралцах үүрэгтэй. Дадлагажигч багш мэргэжлээ гүнзгийрүүлэн эзэмших, судалгаа, сургалтын арга барил, гадаад хэлний мэдлэгээ дээшлүүлэх төлөвлөгөө гаргаж, ажиллах хугацаандаа ажлын тайлангаа тэнхимийн хурлаараа хэлэлцүүлж үнэлүүлнэ.
- 8.3. **Багшийн** зэрэглэлд багшлах ажлын дадлага, өөрийн заадаг хичээлийн агуулга, арга зүйг боловсруулах чадвартай, заах арга зүй эзэмшсэн, МУИС-д ажилласан дадлагажигч багшийг тэнхим, бүрэлдэхүүн/салбар сургуулийн саналыг үндэслэн дэвшүүлэн ажиллуулна. Эрдэм шинжилгээний бүтээлтэй, багшлах ажлын зохих туршлагатай буюу их, дээд сургуульд 3-аас доошгүй жил үндсэн ба цагийн багшаар ажилласан хүнийг багшийн зэрэглэлд шууд томилон ажиллуулж болно.
- 8.4. **Ахлах багшийн** зэрэглэлд тухайн мэргэжлийн салбарын сургалтын агуулга, арга зүйг бүрэн эзэмшсэн; сургалтанд шинэ арга технологи нэвтрүүлэн ажилладаг; сургах арга зүй, оюутантай ажиллах туршлагатай; МУИС-д 10-аас доошгүй жил багшилсан багш болон шинээр ажилд авч буй эрдмийн зэрэгтэй хүнийг ажиллуулна. Докторын зэрэг хамгаалсан багшийг ахлах багшаар шууд дэвшүүлэн ажиллуулж болно.
- 8.5. **Профессорын болон дэд профессорын** зэрэглэлд тус сургуулийн үндсэн чиг үүрэг болох эрдэм шинжилгээ, сургалтын ажлыг шинжлэх ухааны өндөр түвшинд цогц байдлаар гүйцэтгэн удирдан зохион байгуулж, гэрээгээр хүлээсэн ажил үүргээ бүрэн хариуцах чадвартай; нэр хүндтэй судлаач багшийг шалгаруулж ажиллуулна.
- 8.6. **Профессор, дэд профессорын зэрэглэлд тавигдах ерөнхий шаардлага:**

- Докторын зэрэгтэй байх, эрдэм шинжилгээний ажил тогтмол гүйцэтгэдэг байх;
- Судалгааны төсөл удирдан хэрэгжүүлдэг, оролцон гүйцэтгэдэг байх;
- Судалгааны ажлын үр дүнгээ олон улсын мэргэжлийн сэтгүүлд хэвлүүлж, сурах бичиг, сургалтын материал, гарын авлага хэвлүүлсэн байх;
- Сургалтын агуулга, технологийн шинэ арга барил эзэмшсэн;
- Бакалаврын түвшний мэргэжлийн хичээл заадаг, магистрант, докторантын судалгааны ажлын удирдагч байж, сургалтын үйл ажиллагааны 3 багц цагаас доошгүйг магистр, докторын түвшний сургалтанд хичээл зааж биелүүлдэг байх (гадаад хэлний сургалтын төв, биеийн тамирийн тэнхимийн багш нарт энэ заалт хамаарахгүй).

8.7. Профессор, дэд профессорын зэрэглэлд тавигдах тусгай шаардлага:

Дэд профессорын зэрэглэлд ажиллах багш дээрх ерөнхий шаардлагаас гадна дараах тусгай шаардлагыг хангасан байна:

- Их, дээд сургууль, эрдэм шинжилгээний байгууллагад 5-аас дээш жил ажилласан байх;
- Олон улсын мэргэжлийн сэтгүүлд бүтээлээ хэвлүүлдэг байх;
- Эрдэм шинжилгээний төсөл удирдан гүйцэтгэдэг, эсвэл голлох судлаачаар оролцож МУИС-д мөнгөн болон материаллаг орлого оруулсан байх;
- Оюутны бие даан суралцахад зориулсан сургалтын материал, гарын авлага бичиж, хэвлүүлсэн буюу цахим хуудсанд байрлуулсан байх;
- Магистрантын эрдэм шинжилгээний ажлыг удирдаж хамгаалуулсан, эсвэл удирдагчаар ажилладаг байх;
- Магистрант, докторантыг сургалт, судалгааны туслахаар ажиллуулдаг байх.

Профессорын зэрэглэлд ажиллах багшид дараах тусгай шаардлагыг тавина:

- Их, дээд сургууль, эрдэм шинжилгээний байгууллагад 9-өөс дээш жил ажилласан байх, докторантын эрдэм шинжилгээний удирдагчаар ажилладаг байх;
- Импакт фактор бүхий олон улсын мэргэжлийн сэтгүүлд бүтээлээ хэвлүүлдэг байх¹;
- Гадаад, дотоодын санхүүжилт бүхий эрдэм шинжилгээний төсөл удирдан хэрэгжүүлж, түүндээ магистрант, докторантуудыг судалгаа, сургалтын туслахаар ажиллуулдаг байх;
- МУИС-д судалгааны хөрөнгө оруулалтыг мөнгөн болон материаллаг хэлбэрээр оруулсан байх;
- Их дээд сургуулийн түвшний сурах бичиг, гарын авлага бичиж хэвлүүлсэн байх;
- Онолын болон судалгааны семинар тогтмол удирдан явуулдаг байх.

8.8. Профессор болон дэд профессорын зэрэглэлд ажиллах багшийг шалгаруулахдаа сүүлийн 5 жилд гүйцэтгэсэн эрдэм шинжилгээний ажлыг нь гол шалгуур болгон Хавсралт 1-д (Хүснэгт 2) заасан үзүүлэлтүүдийг ашиглан нэр дэвшигчдийг сонгон шалгаруулна. Профессорын зэрэглэлд нэр дэвшигч нь сүүлийн 5 жилд 2-оос цөөнгүй эрдэм шинжилгээний өгүүлэл бичиж, импакт фактор бүхий олон улсын мэргэжлийн сэтгүүлд хэвлүүлсэн (үүний 1-ээс доошгүйг 1-р юмуу холбоо барих зохиогчоор) эсвэл өөрийн судалгааны ажлын үр дүнг агуулсан монографи бүтээл бичиж хэвлүүлсэн байх шаардлагатай.¹

¹ Энэхүү журмыг хэрэгжүүлэх шилжилтийн хугацаанд уг шаардлагыг биелүүлэх боломжгүй тохиолдолд профессорын боломжит орон тоонд ажиллах багшийг Хавсралт 1-д заасан үзүүлэлтүүдийг ашиглан сонгон шалгаруулна.

- 8.9. Ахлах багшийн зэрэглэлд 1 жилээс доошгүй хугацаагаар ажилласан багшид дэд профессорын зэрэглэлд өрсөлдөх эрх нээгдэнэ. Эхний удаа өрсөлдөөд дэд профессорын зэрэглэлд дэвшиж чадаагүй бол ахлах багшийн зэрэглэлд дахин 3 жилийн хугацаагаар тасралтгүй ажилласны дараа дэд профессорын зэрэглэлд дахин өрсөлдөнө.
- 8.10. Дэд профессорын зэрэглэлд 3 жилийн хугацаагаар тасралтгүй ажилласан багшид профессорын зэрэглэлд өрсөлдөх эрх нээгдэнэ. Эхний удаа өрсөлдөөд профессорын зэрэглэлд дэвшиж чадаагүй бол дэд профессорын зэрэглэлд дахин 3 жил ажилласны дараа профессорын зэрэглэлд өрсөлдөнө.

Ес. Багшийн орон тоог тогтоох

- 9.1. МУИС-ийн багшийн орон тоог сургалтын хөтөлбөр дэх багц цагийн хэмжээ ба оюутны тоотой уялдуулан хичээлийн жил бүр шинэчлэн тогтоож, МУИС-ийн захиргааны зөвлөлөөр хэлэлцүүлж тушаалаар баталгаажуулна.
- 9.2. МУИС-ийн багшийн орон тоог тогтоохдоо, сургалтын хөтөлбөрийг биелүүлэхэд шаардлагатай нийт багц цагийн 80-аас доошгүй хувийг үндсэн буюу бүтэн орон тоогоор ажилладаг багш нараар гүйцэтгүүлэхээр тооцно.
- 9.3. Тухайн мэргэжлийн салбарт ажиллаж байгаа эрдмийн зэрэгтэй багш нарын тоонд нийт профессорын боломжит орон тоог харгалзуулж, түүний дотор профессор, дэд профессорын зэрэглэлийн харьцаа 1:3-аас хэтрэхгүй байна. Энэ журмын 16 дугаар бүлэгт заасан болзлыг бүрэн биелүүлж, МУИС-ийн профессор цол хүртсэн багш нарыг энэхүү харьцаанд оруулж тооцохгүй.
- 9.4. Энэхүү харьцааг бүрэлдэхүүн/салбар сургууль бүрд үндсэн орон тоогоор ажиллаж байгаа эрдмийн зэрэгтэй багшийн тоогоор тогтоох бөгөөд шинжлэх ухааны тодорхой нэг чиглэлээр эрдмийн зэрэгтэй 4-өөс доошгүй багш байгаа нөхцөлд нэг нь профессор байх боломж бүрдэнэ.
- 9.5. Цагийн, гэрээт, зөвлөх болон зочин багш нар дэд профессор, профессорын зэрэглэлд нэр дэвшихгүй.
- 9.6. Гадаад дотоодын эх сурвалжийн тогтмол тэтгэлэг, санхүүжилтээр судалгаа, сургалтын тодорхой чиглэлийг хөгжүүлэх зорилгоор тухайн байгууллага, хувь хүний нэрэмжит профессорын орон тоог тодорхой хугацаагаар бий болгохыг бүрэлдэхүүн/салбар сургуулийн Эрдмийн зөвлөл дэмжсэн тохиолдолд захирлын тушаалаар шийдвэрлэж, санхүүжилтийн хугацаанд ажиллуулна.

Арав. Багш нарын хичээлийн жилд гүйцэтгэх ажлын хэмжээ

- 10.1. МУИС-ийн багш нь дараах үндсэн гурван төрлийн ажлыг гүйцэтгэх үүрэгтэй. Үүнд:
А. Сургалт; Б. Эрдэм шинжилгээ;
В. Бусад ажил (сургууль, нийгэм, олон нийтэд хандсан үйл ажиллагаа).
- 10.2. Багшийн хөдөлмөрийг багшийн багц цаг (ББц)-аар үнэлэх ба дээрх ажлын нийт хэмжээ хичээлийн жилд 26 ББц байна.
- 10.3. Бүрэлдэхүүн/салбар сургуулийн захирал, тэнхимийн эрхлэгч, хөтөлбөр хариуцсан дэд захирал багш нарынхаа шинэ хичээлийн жилийн ноогдлыг өмнөх хичээлийн жилийн төгсгөлд тооцож, бүрэлдэхүүн сургуулийн сургалтын албаны эрхлэгчээр хянуулан захирлаар батлуулна.
- 10.4. Албан тушаалын зэрэглэлээс хамаарч хичээлийн жилд багшийн гүйцэтгэх сургалт, эрдэм шинжилгээ болон бусад ажил дараах багц цагийн хэмжээтэй байна. Үүнд:

Албан тушаалын зэрэглэл	Сургалт “А”	Эрдэм шинжилгээ “Б”	Бусад ажил “В”
Профессор	12	10	4
Дэд профессор	13	8	5
Ахлах багш	15	6	5
Багш	16	5	5
Дадлагажигч багш	13	4	7

Тайлбар: Биеийн тамирын тэнхим, Гадаад хэлний төвийн докторын зэрэггүй багш нар нэг хичээлийн жилд сургалтын 18 багц цагийг биелүүлнэ. Энэ нөхцөлд эрдэм шинжилгээний багц цагийг сургалтын багц цаг руу шилжүүлэн хорогдуулж гүйцэтгүүлнэ. Докторантурт сурч буй багшийн сургалтын цагийн ачааллыг хүснэгтэнд үзүүлсэн багц цагаар (харгалзах зэрэглэлийн) тооцож хөнгөлнө.

Багш нар хичээлийн жилийн эхэнд тэнхим/хөтөлбөрийн багш нарын цагийн ачаалал, ажлын шаардлага зэргийг харгалзан А ба Б цагийн ачааллыг 30 хүртэл хувиар нэгээс нөгөөд шилжүүлэн тооцохоор хөдөлмөрийн гэрээнд тусган ажиллаж болно.

- 10.5. Аль ч зэрэглэлийн багшийн хувьд МУИС дээр судалгааны төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлж цалингийнхаа тодорхой хувийг төслөөсөө санхүүжүүлж байгаа нөхцөлд түүнтэйгээ дүйцүүлэн А цагийн ноогдлоо хорогдуулан тооцуулж болно. Энэ тохиолдолд тухайн зэрэглэлдээ бүтэн ажилласан гэж үзнэ. Цалингийн гадны эх үүсвэр нь дуусгавар болсон тохиолдолд тухайн багшийг өмнө ажиллаж байсан зэрэглэл дээр нь үргэжлүүлэн ажиллуулна.
- 10.6. Бүрэлдэхүүн сургуулийн захирал, салбар эрхэлсэн дэд захирал хичээлийн жилд профессорын зэрэглэлийн 25%-ийн, хөтөлбөр хариуцсан дэд захирал 75%-ийн ачаалалд оногдох хичээл заах ба сургалтын үйл ажиллагааны ноогдлыг хэтрүүлэхийг хориглоно. Бүрэлдэхүүн сургуулийн сургалтын албаны эрхлэгчийн хичээлийн жилд гүйцэтгэх цагийн ноогдлыг оюутны тооноос хамааруулан дараах харьцаагаар хөнгөлнө. Үүнд: бүрэлдэхүүн сургуулийн оюутны тоо ≤ 2500 бол 40%, 2501-5000 бол 60%, ≥ 5001 бол 80%-иар тус тус хөнгөлнө. Тэнхимийн эрхлэгчийн хичээлийн жилд гүйцэтгэх сургалтын цагийн ноогдлыг 20%-иар хөнгөлж болно. Тэнхимийн эрхлэгч болон сургалтын албаны эрхлэгч нарын сургалтын үйл ажиллагааны багц цагийн ноогдлыг хэтрүүлэхийг дэмжихгүй бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд заасан илүү цагийн хөлсийг энэ журмын 14.6–14.10 дугаар заалтуудыг баримтлан бодож олгоно.

Арван нэг. Сургалтын үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийг тооцох

- 11.1. Сургалтын үйл ажиллагааны 48 цагийг 1 ББц гэж тооцно.
- 11.2. Сургалтын үйл ажиллагаа нь сургалтанд бэлтгэх, танхимын сургалт, зөвлөгөө өгөх болон суралцагчдын мэдлэг чадварыг үнэлэх гэсэн хэсгээс бүрдэх бөгөөд дараах багцыг 1 ББц гэж ойлгоно.

№	Сургалтын хэлбэр	Сургалтанд бэлтгэх	Танхимын сургалт	Суралцагчдад зөвлөгөө өгөх	Суралцагчдын мэдлэг, чадварыг үнэлэх	Нийт Цаг
1	Лекц	12 цаг	16 цаг	6 цаг	14 цаг	48 цаг
2	Семинар, лаборатори	8 цаг	32 цаг	4 цаг	4 цаг	48 цаг

- *Сургалтанд бэлтгэх:* Сургалтын хөтөлбөр, хичээлийн тодорхойлолт боловсруулах, сургалтын материал, цахим сургалтын хэрэглэгдэхүүн бэлтгэх, тест, шалгалтын сэдэв боловсруулах.
- *Суралцагчдын мэдлэг, чадварыг үнэлэх:* Танхимын сургалтаас бусад цагаар явцын болон улирлын шалгалт, бусад хэлбэрээр суралцагчдын мэдлэг чадварыг үнэлэх (реферат, гэрийн уншлага, бие даалт шалгах зэрэг нь шалгалтын хэлбэрүүд гэж үзнэ; тэнхим, сургалтын албаны саналыг үндэслэн тухайн салбарын магистрант, докторантыг оюутны мэдлэг, чадварыг үнэлэх үйл ажиллагаанд оролцуулж болно).
- *Нэмэлт цаг тооцох:* Сургалтын хөтөлбөрт шинээр тусгагдсан хичээлийг анх удаа заасан багшийн сургалтанд бэлтгэх цагийг тэнхимийн саналыг үндэслэн 30% хүртэл хувиар нэмэгдүүлэн тооцож болно. Гэхдээ уг хичээлийн тодорхойлолт иж бүрэн хийгдсэн эсэхийг сургалтын алба, тэнхим хамтран баримтжуулна. Оюутны бүтээлч сэтгэлгээг хөгжүүлэхэд чиглэсэн (цахим, мэдээллийн технологи, загварчлах (симуляци), асуудал шийдвэрлүүлэх, тухайлсан судалгаа г.м.), англи хэл дээр хичээл заах, сургалтын шинэлэг арга барилаар заасан хичээлд бэлтгэхэд тооцох багц цагийг 50% хүртэл нэмэгдүүлж болох бөгөөд тэнхимийн саналыг үндэслэн Сургалтын алба шийдвэрлэнэ. Гурван багц цагийн багтаамжтай хичээлийн хэрэглэгдэхүүн, гарын авлага боловсруулах, лабораторийн ажлыг шинээр тавих, семинар, дадлагын ажил, гадаад хэлний хичээлээр тараах материал бэлтгэх, хичээлийн иж бүрэн үзүүлэн болон E-сургалтын хэрэглэгдэхүүн бэлтгэх зэрэг ажилд тооцох багц цагийг бүрэлдэхүүн/салбар сургуулийн Эрдмийн зөвлөлийн саналыг үндэслэн Сургалтын алба тогтооно.

11.3. **Лекцийн хичээл.** Бакалаврын сургалтын болон магистр, докторын сургалтын ерөнхий суурь хичээлийн лекцийн хичээлд суралцагчдын тоог харгалзан үржүүлэх коэффициент хэрэглэн доорх байдлаар багц цаг тооцно. Үүнд:

Суралцагчийн тоо	50 хүртэл	51-100	101-160
Үржүүлэх коэффициент	1	1.2	1.3

Жич: Лекцийг 160-аас ихгүй суралцагчдад уншихыг зохимжтой гэж үзэх бөгөөд тусгай тоноглогдсон лекцийн танхимд түүнээс олон суралцагчдад лекц уншихыг зөвшөөрөх боловч үржүүлэх коэффициент тогтмол 1.3 байна.

Магистр, докторын сургалтын мэргэжлийн суурь болон мэргэшүүлэх хичээлийн лекц уншсан багшийн багц цагийг доорх байдлаар тооцно. Үүнд:

Суралцагчийн тоо	10 хүртэл	11-30	31≤
Үржүүлэх коэффициент	1	1.1	1.2

11.4. **Семинар, дадлагын хичээл:** Магистр, докторын сургалтын ерөнхий суурь хичээл болон бакалаврын сургалтын хичээлийн семинарын бүлгийг дунджаар 25 буюу 20-30 суралцагчаар, Биеийн тамирын хичээлийн бүлгийг 40 суралцагчаар тус тус зохион байгуулна. Лабораторийн хичээлийн бүлэгт хамрагдах суралцагчийн тоог лабораторийн багтаамж, хүчин чадлыг бүрэн ашиглахуйц хэмжээгээр тогтооно. Байгалийн ухааны болон компьютер, лингафоны лабораториудыг чөлөөт цагийн хуваарьт шилжүүлж ажиллуулахыг зөвшөөрнө.

11.5. **Үйлдвэрлэлийн, хээрийн болон сурган хүмүүжүүлэх дадлага:** Хээрийн болон багшлах дадлагад 8 оюутныг 2 долоо хоног удирдсан багшид сургалтын 0.5 ББц, үйлдвэрлэлийн дадлага удирдахад мөн хугацаанд 15 оюутанд 0.5 ББц, багшлах

дадлага удирдсан боловсрол, сэтгэл судлалын багш нарын хувьд мөн хугацаанд 40 оюутанд 0.5 ББц тооцно.

В1. Багц цагаар үл хэмжигдэх сургалтын үйл ажиллагаа

Тодорхой хичээлийн багц цагийн үнэлгээнд оруулах боломжгүй үйл ажиллагааг цагаар тооцож хөлс олгоно. Нэг цагийн үнэлгээг тогтоох болон элсэлт, гадаад хэлний нэгдсэн шалгалтын комисст ажлын хөлс олгохыг МУИС-ийн захирлын тушаалаар, доор заагдсан бусад төрлийн ажилд хөлс олгохыг бүрэлдэхүүн сургуулийн захирлын тушаалаар шийдвэрлэнэ.

Бакалавр, магистр, докторын элсэлтийн шалгалтын комиссын ажлын хөлсийг Сургалтын нэгдсэн алба (СНА) бүрэлдэхүүн сургуулийн Сургалтын албаны тодорхойлолтыг үндэслэн цагаар тооцож олгоно. Бакалавр, магистр, докторын элсэлтийн болон магистр, докторын гадаад хэлний нэгдсэн шалгалтын ассистентээр ажилласан багш, ажилтанд олгох хөлсийг тухай бүрт нь цагаар тооцож олгоно.

- 11.6. ***Комиссын бүрэлдэхүүнтэй шалгалт авах.*** Хөндлөнгийн, батлах, элсэлтийн, гадаад болон монгол хэлний нэгдсэн шалгалт авах болон бакалаврын судалгааны ажил хамгаалуулах комиссын гишүүдэд зохих тушаалаар хөлс олгох цагийг дараах жишгээр тооцно. Үүнд:

Шалгалтын төрөл	Бүлгийн хэмжээ	Тооцох цаг
Бакалаврын сургалтын хөндлөнгийн болон батлах шалгалт авсан комиссын гишүүд	30 хүнтэй бүлэгт 30-аас дээш хүн бүрт	3.0 0.1
Магистр, докторын элсэлтийн шалгалт авсан комиссын гишүүд	5 хүртэл хүнтэй бүлэгт 5-аас дээш хүн бүрт	2.0 0.4
Магистр, докторын гадаад болон монгол хэлний нэгдсэн шалгалт бичгээр авсан комиссын гишүүд	30 хүнтэй бүлэгт 30-60 хүнтэй бүлэгт 60-аас дээш хүнтэй бүлэгт	3.0 4.0 5.0
Тестийн шалгалтын сэдэв боловсруулах	2 хувилбартай нэг шалгалтын тест	4.0

- 11.7. ***Бакалаврын төгсөлттэй холбоотой ажлууд:***

Бакалаврын ажил хамгаалуулах комиссын нарийн бичгийн дарга	10 хүртэл хүнтэй бүлэгт 10-аас дээш хүн бүрт	2.5 0.4
Бакалаврын ажил хамгаалуулах комиссын дарга, гишүүн	10 хүртэл хүнтэй бүлэгт 10-аас дээш хүн бүрт	2.0 0.3
Бакалаврын ажил удирдсан багш	1 ажил	20.0
Бакалаврын ажилд шүүмж бичсэн багш	1 ажил	3.0

- 11.8. ***Магистрын төгсөлттэй холбоотой ажлууд:***

Магистрын урьдчилсан хамгаалалтын 3-7 гишүүнтэй комиссын дарга, гишүүд	5 хүртэл хүнтэй бүлэгт 5-аас дээш хүн бүрт	2.0 0.3
Магистрын ажил хамгаалуулах зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга	5 хүртэл хүнтэй бүлэгт 5-аас дээш хүн бүрт	2.5 0.4
Магистрын ажил хамгаалуулах зөвлөлийн дарга, орлогч дарга, гишүүд	5 хүртэл хүнтэй бүлэгт 5-аас дээш хүн бүрт	2.0 0.4
Магистрын ажлын шүүмж бичсэн багш	1 ажил	4.0
Магистрын ажил удирдсан багш	1 ажил	48.0

- 11.9. ***Докторын төгсөлттэй холбоотой ажлууд:***

Докторын ажил урьдчилсан хамгаалуулах комиссын дарга, гишүүд (10-15 хүн)	1 докторант	2.0
Докторын ажил хамгаалуулах зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга	1 докторант	5.0
Докторын ажил хамгаалуулах зөвлөлийн дарга, орлогч дарга, гишүүд	1 докторант	3.0
Докторын ажил удирдсан багш	1 докторант	72.0

Арван хоёр. Эрдэм шинжилгээ, зохион бүтээх болон бусад бүтээлч үйл ажиллагаа

12.1. Б1. Эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд өгүүлэл хэвлүүлэх²

1	Томсон-Ройтерсийн индекс /IF-JCR/-тэй сэтгүүл* : - Тухайн судалгааны салбарын дундаж индекстэй тэнцүү болон түүнээс дээгүүр индекстэй эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд хэвлүүлсэн өгүүлэл	1 өгүүлэл	10.0 ББц
	- Дунджаас доогуур индекстэй эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд хэвлүүлсэн өгүүлэл	1 өгүүлэл	8.0 ББц
2	Томсон-Ройтерсийн индексгүй боловч мэргэжлийн түвшинд хянагддаг (peer-review) гадаад хэл дээр хэвлэгддэг олон улсын эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд хэвлүүлсэн өгүүлэл	1 өгүүлэл	4.0 ББц
3	МУИС-д бүртгэлтэй сэтгүүлийн жагсаалтанд орсон, англи хэлээр хэвлэгддэг, олон улсын редакцийн зөвлөл бүхий дотоодын эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд хэвлүүлсэн өгүүлэл*	1 өгүүлэл	2.5 ББц
	МУИС- д бүртгэлтэй сэтгүүлийн жагсаалтанд орсон, монгол, англи хэлээр холимог хэлбэрээр хэвлэгддэг, мэргэжлийн түвшинд хянагддаг дотоодын эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд хэвлүүлсэн өгүүлэл*	1 өгүүлэл	1.3 ББц

*Томсон-Ройтерсийн үнэлгээний системтэй ижил төстэй, мэргэжлийн өндөр түвшинд хянагддаг бусад үнэлгээний системүүдийг /Scopus г.м/ дээрх ангилалд дүйцүүлэн тооцох боломжтой бөгөөд энэ талаар МУИС-ийн ЭШИХ-с дүгнэлт гаргаж, МУИС-ийн Эрдмийн зөвлөлөөр хэлэлцүүлэн батлуулна. Бусад дотоодод хэвлэгддэг эрдэм шинжилгээний сэтгүүлүүдийн ангилалын жагсаалтыг мөн адил ЭШИХэлтсээс гаргаж, МУИС-ийн Эрдмийн зөвлөлөөр хэлэлцэн батална.

12.2. Б2. Эрдэм шинжилгээний хуралд оролцох, илтгэл хэвлүүлэх

1	Томсон-Ройтерсийн индекс бүхий сэтгүүлийн тусгай дугаар гаргадаг олон улсын мэргэжлийн нийгэмлэгийн хурал:		
---	--	--	--

² Сургуулийн эрдмийн зөвлөл тухайн салбарын сэтгүүлүүдийн дундаж индексийг хичээлийн жилийн эхэнд Томсон-Ройтерсын үнэлгээнд үндэслэн тогтооно. Мөн мэргэжлийн түвшинд хянагддаг /peer-review/ болон хянагддаггүй сэтгүүлийн жагсаалтыг гаргана. Хамтын бүтээлд багц цагийг тухайн бүтээлд зохиогчийн оруулсан хувь нэмрээс хамааруулан 1-р зохиогчид бүтнээр, харилцагч зохиогчид 0.8-аар үржүүлж, бусад зохиогчид 0.5-аар үржүүлж тооцно. Өгүүлэл нь хэвлэхээр зөвшөөрөгдсөн (accepted) тохиолдолд багц цаг тооцож болно. Өгүүллийг зохиогчийн зөвшөөрснөөр дараачийн хичээлийн жилийн ажлын үнэлгээнд нь тооцож болох бөгөөд бусад тохиолдолд өмнөх онуудад хэвлүүлсэн бүтээлийг үнэлгээнд тооцохгүй.

	Уригдсан илтгэл Аман илтгэл Үзүүлэн илтгэл Илтгэлийн хураангуй	1 илтгэл 1 илтгэл 1 илтгэл 1 илтгэл	4.0 ББц 3.0 ББц 2.0 ББц 1.0 ББц
2	Олон улсын хурал ³ : Уригдсан илтгэл Аман илтгэл Үзүүлэн илтгэл Илтгэлийн хураангуй	1 илтгэл 1 илтгэл 1 илтгэл 1 илтгэл	3.0 ББц 2.0 ББц 1.5 ББц 0.5 ББц
3	Улсын хэмжээнд ⁴ : Уригдсан илтгэл Аман илтгэл Үзүүлэн илтгэл Илтгэлийн хураангуй	1 илтгэл 1 илтгэл 1 илтгэл 1 илтгэл	1.8 ББц 1.5 ББц 1.0 ББц 0.3 ББц
4	Сургуулийн хэмжээнд: Аман илтгэл Үзүүлэн илтгэл	1 илтгэл 1 илтгэл	1.0 ББц 0.8 ББц

12.3. Б3. Эрдэм шинжилгээний бүтээл хэвлүүлэх

1	Монографи ⁵ /нэг сэдэвт бүтээл/ - Гадаад хэлээр	1 х.х 1 х.х	0.8 ББц 1.0 ББц
2	Докторын диссертаци /хамгаалсан/	1 ажил	4.0 ББц
3	Сурах бичиг ⁶ - Гадаад хэлээр Орчуулгын бүтээл Гарын авлага	1 х.х 1 х.х 1 х.х 1 х.х	0.8 ББц 1.0 ББц 0.5 ББц 0.2 ББц

12.4. Б4. Оюуны өмчийн бүтээл

1	Шинэ бүтээлийн патент/гадаадад (зохиогчийн эрхийн гэрчилгээ авсан) Шинэ бүтээлийн патент/дотоодод (зохиогчийн эрхийн гэрчилгээ авсан)	1 бүтээл 1 бүтээл	8.0 ББц 3.0 ББц
2	Бүтээгдэхүүний загвар/гадаадад (зохиогчийн эрхийн гэрчилгээ авсан) Бүтээгдэхүүний загвар/дотоодод (зохиогчийн эрхийн гэрчилгээ авсан)	1 бүтээл 1 бүтээл	3.0 ББц 1.0 ББц
3	Зохиогчийн эрхээр баталгаажуулсан бүтээл ⁷	1 бүтээл	0.3 ББц

³ 5-аас доошгүй улсын судлаачид оролцсон эрдэм шинжилгээний хурлыг олон улсын хурал хэмээн тооцно.

⁴ Хуралд оролцож буй байгууллагын тоо 3-аас олон бол улсын хэмжээний хурал хэмээн тооцно.

⁵ Судалгааны тодорхой чиглэлээр өөрийн хэвлэн нийтлүүлсэн эрдэм шинжилгээний үр дүнг үндэс болгон бусад эрдэмтдийн судалгааны үр дүнтэй харьцуулан нэгтгэж, асуудлыг тал бүрээс нь авч үзэж, шийдэгдсэн болон шийдэгдээгүй асуудлууд, тэдгээрийн онол, практикийн ач холбогдлыг харуулсан бүтээлийг монографи гэж үзэх ба бүрэлдэхүүн сургуулийн эрдмийн зөвлөлөөр хэлэлцэж зөвшөөрөгдсөн байна.

⁶ Сурах бичиг, орчуулгын бүтээл, гарын авлага нь сургуулийн эрдмийн зөвлөлөөр зөвшөөрөгдсөн байх ба олон зохиогчтой тохиолдолд зохиогчдын оролцоо тодорхой бол харгалзах хэвлэлийн хуудсаар нь, хэрэв зохиогчдын оролцоо тодорхойгүй бол багц цагийг бүх оролцогчдод тэнцүү хуваана. Сурах бичгийг дахин хэвлүүлсэн тохиолдолд зөвхөн нэмэгдсэн агуулгад харгалзах хэвлэлийн хуудаст ноогдох багц цагийг тооцно.

⁷ Зохиогчийн эрхийн бүтээлд программ хангамжийг тооцно.

12.5. **Б5. Эрдэм шинжилгээний төсөл, гэрээт ажлын үнэлгээ**⁸

1	ШУТС-ийн санхүүжилттэй төсөл, сэдэвт ажил, инновацийн төсөл Удирдсан Гүйцэтгэсэн	1 ажил 1 ажил	1.0 ББц 0.8 ББц
2	Төр, засгийн байгууллага, аж ахуйн нэгж, Монгол дахь олон улсын байгууллагын гэрээт, захиалгат болон МУИС-аас санхүүжүүлсэн эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил Удирдсан Гүйцэтгэсэн	1 ажил 1 ажил	1.0 ББц 0.8 ББц
3	Гадаадтай хамтарсан төсөл Удирдсан Гүйцэтгэсэн Гадаадтай хамтарсан хөтөлбөр Удирдсан Гүйцэтгэсэн	1 ажил 1 ажил 1 ажил 1 ажил	1.5 ББц 1.0 ББц 2.0 ББц 1.5 ББц

12.6. **Б6. Эрдэм шинжилгээний бусад ажил**

1	Эрдэм шинжилгээний их семинарт илтгэл тавих	1 илтгэл	0.5 ББц
2	Мэргэжлийн түвшинд хянагддаггүй сэтгүүлд өгүүлэл хэвлүүлэх	1 өгүүлэл	1.0 ББц
3	Эрдэм шинжилгээний сэтгүүлийн редакцийн зөвлөлийн гишүүн Дотоодын сэтгүүл Гадаадын сэтгүүл	1 хич.жил 1 хич.жил	0.5 ББц 1.0 ББц
4	Салбар/профессорын мэргэжлийн семинар (12 удаа) Удирдах Илтгэл тавих	1 хич.жил 1 удаа	0.5 ББц 0.2 ББц
5	Эрдэм шинжилгээний бүтээл редакторлах Мэргэжлийн сурах бичиг Монографи Орчуулгын бүтээл	1 х.х 1 х.х 1 х.х	0.2 ББц 0.2 ББц 0.3 ББц
6	Боловсруулж батлуулсан стандарт /MNS/ ¹⁰ хууль, нийтээр даган мөрдөх журам, үндэсний хөтөлбөр	1 стандарт 1 баримт	1.0 ББц 1.0 ББц

⁸ Багш эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил гүйцэтгэж МУИС-д мөнгөн болон материаллаг орлого оруулсан тохиолдолд орлогын дүнг дараах томъёог ашиглан ББц-д шилжүүлэн тооцож болно:

$$\text{ББц} = \frac{M1 + M2}{Bк}$$

Үүнд: M_1 -мөнгөн орлогын дүн (хандив, эрдэм шинжилгээний төсөл, гэрээт ажлын шимтгэл, 10%), M_2 -материаллаг орлогын дүн (судалгааны багаж тоног төхөөрөмж г.м хөрөнгө оруулалт хийвэл үнийн дүнгийн 10 хувиар тооцно), $B_к$ - багшийн нэг багц цагийн үнэлгээ /тухайн албан тушаалын үндсэн цалингийн жилийн дүнг 26-д хувааж тогтооно/. Олон багш оролцсон төслийн хувьд төслийн удирдагч ба гишүүдийн оролцоог харгалзан багц цагийг хувааж тооцно.

- Багш эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил гүйцэтгэж МУИС-д оруулсан мөнгөн болон материаллаг орлого багц цагт тооцуулахгүй тохиолдолд түүнд урамшуулал олгох асуудлыг МУИС-ийн захирлын тушаалаар шийдвэрлэнэ.

⁹ Журмын Б.1-д заасан аргачлалаар зохиогчийн оролцоог тооцно.

	боловсруулах ажлын хэсэгт орж ажилласан	бичиг	
7	Гадаадын мэргэжлийн сэтгүүлийн өгүүлэлд шүүмж бичих	1 өгүүлэл	0.5 ББц
8	Суралцагчдыг удирдаж эрдэм шинжилгээний хуралд илтгэл тавиулах (давхардуулж тооцохгүй): Олон улсад 1-3 дугаар байр Сургууль/улсад 1-3 дугаар байр Бүрэлдэхүүн сургуульд 1-3 дугаар байр Илтгэл тавиулбал	1 илтгэл 1 илтгэл 1 илтгэл 1 илтгэл	1.0 ББц 0.5 ББц 0.3 ББц 0.1 ББц

Жич: Багшийн ажлыг тооцох дээрх үзүүлэлтэд тусгагдаагүй эрдэм шинжилгээний бусад ажлыг бүрэлдэхүүн/салбар сургуулийн эрдмийн зөвлөлөөр хэлэлцэн онол, практикийн ач холбогдол, хөдөлмөр зарцуулалтыг харгалзан 1 багц цагаас дээшгүй хэмжээгээр үнэлэн багц цаг оноож болно.

Арван гурав. Бусад ажил

В. Мэргэжлийн болон нийгмийн үйлчилгээ

13.1. Сургуулийн удирдлага, зохион байгуулалт, суралцагчдын төлөвшил, соёл, олон нийтийн ажил, нийгэмд үйлчлэх чиглэлээр багшийн хийсэн дараах ажлуудад харгалзах багц цаг тооцно.

1	Лаборатори, кабинет хариуцан ажиллах	1 хич. жил	1.0 ББц
2	Сургалтын алба, тэнхимийн даалгавраар багшийн хичээлд сууж, зөвлөгөө өгөх эсвэл хичээлд сууж дагалдан суралцах	1 цаг	1/32 ББц
3	Сургуулийн захиргааны шийдвэрээр ¹¹ Сургалт, заах арга, сургалтын технологийг боловсронгуй болгох Заавар, дүрэм, бусад баримт бичиг боловсруулах Бусад үүрэгт ажил	1 удаа	Тушаалаар
4	Олимпиад уралдаан тэмцээн зохион байгуулах, комисст ажиллах Олон улсын хэмжээнд Улсын хэмжээнд Сургуулийн хэмжээнд Бүрэлдэхүүн сургууль, салбарын хэмжээнд	1 арга хэмжээ	2.0 ББц 1.5 ББц 1.0 ББц 0.5 ББц
5	Суралцагчдын хүмүүжил, төлөвшлийн ажил: Зөвлөх багш Соёл, олон нийтийн ажил зохион байгуулах	1 хич. жил 1 арга хэмжээ	1.0 ББц 0,5 ББц
6	Эрдэм шинжилгээний хялбаршуулсан ба сурталчилгааны өгүүлэл хэвлүүлэх	1 өгүүлэл	1.0 ББц
7	Олон улсын хурал, семинар зохион байгуулах	1 хурал	2.0 ББц
8	Улсын хэмжээний хурал зохион байгуулах	1 хурал	1.0 ББц
9	Нийгэм, олон нийтэд чиглэсэн үйл ажиллагаа Телевиз, радиогийн нэвтрүүлэгт оролцож, мэргэжлээ сурталчлах, мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө өгөх Өдөр тутмын сонин хэвлэлд өгүүлэл, нийтлэл бичих	1 нэвтрүүлэг 1 нийтлэл	0.2 ББц 0.2 ББц

¹⁰ Боловсруулж батлуулсан стандарт нь нэгээс олон зохиогчтой бол багц цагийг бүх оролцогчдод тэнцүү хуваана.

¹¹ Тушаалаар тухайн үүрэгт ажлын хөлс олгогдсон тохиолдолд багц цаг давхардуулж тооцохгүй.

	Үндэсний зөвлөхөөр ажиллах	1 удаа	1.0 ББц
10	МУИС-ийн болон бүрэлдэхүүн/салбар сургуулийн эрдмийн зөвлөлийн гишүүн (давхардуулж тооцож болно)	1 хич. жил	1.0 ББц
11	Мэргэжлийн холбоодыг удирдан зохион байгуулах, тэргүүлж ажиллах	1 хич. жил	1.0 ББц

Арван дөрөв. Багшийн цагийн ноогдлыг төлөвлөх, гүйцэтгэлийг дүгнэх, хянах ¹²

- 14.1. Дараагийн хичээлийн жилд гүйцэтгэх нийт сургалтын ажлын цагийг Сургалтын алба тухайн оны 05-р сард тооцож, профессор багш нарын сургалт, эрдэм шинжилгээний ажлын хэмжээг тэнхимийн эрхлэгч, хөтөлбөр хариуцсан дэд захиралтай хамтран гаргана. Багш нарын сургалтын цагийг жигд хуваарилсан байх шаардлагатай бөгөөд багш хүрэлцэхгүй, байхгүй нөхцөлд тухайн багшаар ноогдлын нь 40% хүртэл илүү цаг заалгах, эсвэл цагийн багш ажиллуулна. Мөн хичээлийн жилийн явцад өвчилсөн, ажлаас өөрчлөгдсөн, гадаад, дотоодод томилолтоор ажилласан багшийн хичээлийг сургалтын албаны зөвшөөрлөөр өөр багшид шилжүүлэн, илүү цаг гүйцэтгүүлж болно. Онцгой тохиолдолд ноогдлын 40%-аас хэтэрсэн илүү цаг заалгах шаардлага гарвал бүрэлдэхүүн/салбар сургуулийн захиргааны зөвлөлийн хурлаар хэлэлцэж, шийдвэрлэнэ. Дадлагажигч багшаар илүү цаг заалгахгүй.
- 14.2. Хичээлийг мэргэжлийн тэнхим хариуцах бөгөөд тэнхимийн эрхлэгч, хөтөлбөр хариуцсан дэд захирал нь багш нарынхаа өөрийн сургууль болон бусад сургуульд заах хичээлийн ноогдлыг сургалтын албадын захиалгад үндэслэн хуваарилж зохицуулна. Сургалтын алба бусад сургуулийн багштай шууд тохирон хичээл заалгах, цагийн багшийн журмаар ажиллуулахыг хориглоно. Сургууль хоорондын тооцоог оюутны багц цагт үндэслэн хийх бөгөөд тухайн хичээлийн жилийн нийт багц цагийн тооцоог СНА нэгтгэн хянаж, Санхүү эдийн засгийн албанд хүргүүлнэ.
- 14.3. Хичээлийн жилийн төгсгөлд багш нарын сургалтын ажлын гүйцэтгэлийг тэнхимийн эрхлэгч/хөтөлбөр хариуцсан дэд захирал тооцож, сургалтын албаны эрхлэгч хянана. Эрдэм шинжилгээний, мэргэжлийн үйлчилгээний ажлыг тэнхимийн эрхлэгч/хөтөлбөр хариуцсан дэд захирал, бүрэлдэхүүн/салбар сургуулийн захирал хамтран үнэлнэ. Багш нарын жилийн нийт (А, Б, В) ажлын гүйцэтгэлийг бүрэлдэхүүн/салбар сургуулийн захирал хянаж, баталгаажуулна.
- 14.4. Багш нарын ажлын гүйцэтгэлийн дүнг СНА хянаж, нэгдсэн дүнг ЗХШҮА-нд хүргүүлнэ. ЗХШҮА багш нарын ажлын гүйцэтгэлд хяналт тавьж, шаардлагатай тохиолдолд мониторинг хийж, үр дүнг МУИС-ийн захиргааны зөвлөлөөр хэлэлцүүлэн дүгнэлт гаргуулж ээлжийн амралт олгоно.
- 14.5. Багш хичээлийн жилд энэ журмын 10.4-т заасан сургалт (А), эрдэм шинжилгээ (Б), бусад ажил (В)-ын норм тус бүрийг заавал биелүүлэх үүрэгтэй. Багш нар сургалтын цагийг давуулан биелүүлэхийг хөхүүлэн дэмжихгүй.
- 14.6. Хэрэв А, Б-ийн аль нэг дутвал илүү хэсгээс 1.5 ББц-ийг дутуу хэсгийн 1 ББц-тай дүйцүүлэн шилжүүлэн тооцно. Хэрэв В хэсгийн гүйцэтгэл дутвал А ба Б-ээс 1 ББц-ийг В-ийн 2 ББц-тай дүйцүүлэн шилжүүлэн тооцох ба харин В-ийн илүү гүйцэтгэлээс А, Б-д шилжүүлэн тооцохгүй.
- 14.7. Багш тухайн хичээлийн жилийн эхэнд хөдөлмөрийн гэрээ байгуулахдаа эрдэм шинжилгээний ажлын ноогдлоо сургалтын ажлаар, эсвэл сургалтын ноогдлоо

¹²Тооцоог нэгдсэн аргачлалаар хийх программыг SISI системд байршуулж, бүрэлдэхүүн сургуулиуд шууд ашиглах боломжийг бүрдүүлнэ.

- эрдэм шинжилгээний ажлаар (энэ журмын 10.4 дугаар заалтыг үндэслэн) нөхөхөөр тусгаж болох ба гэрээнд заагаагүй нөхцөлд цаг шилжүүлэн тооцох бол энэ журмын 14.6 дугаар заалтыг баримтална. Ерөнхий суурь хичээл заадаг үндсэн багш болон зөвлөх профессор, зөвлөх дэд профессор хөдөлмөрийн гэрээнд тусгасны үндсэн дээр эрдэм шинжилгээний ажлын ноогдлыг сургалтын үйл ажиллагаагаар шилжүүлэн гүйцэтгэж болно.
- 14.8. Илүү цагийн хөлс, урамшуулал олгох нөхцөл:
- 14.8.1. А, Б, В хэсгийн норм тус тусдаа биелэгдсэн нөхцөлд А-д илүү цагийн хөлс олгоно. Гэхдээ Б-ээс А-д цаг шилжүүлэн илүү цаг гаргахыг зөвшөөрөхгүй ба түүнд хөлс олгохгүй.
- 14.8.2. А, Б, В тус тусдаа биелсэн болон Б-ийн нормыг Б1-ээр бүрэн биелүүлсэн тохиолдолд Б1-ийн нормоос давсан гүйцэтгэлд илүү цагийн хөлс олгох ба Б-ийн нормын 30% хүртэл илүү цаг тооцно.
- 14.9. Багшийн сургалтын ажлын (А) нормоос давуулан гүйцэтгэсэн илүү ББц-ийн хөлсийг дараах аргачлалаар бодно. Үүнд:
- 14.9.1. Нормын 40% хүртэлх багц цагийн хөлсийг “үндсэн үнэлгээ”-гээр бодож олгоно. Нэг багц цагийн “үндсэн үнэлгээ”-г албан тушаалын багш зэрэглэлийн дунд шатлалын үндсэн цалингийн гуравны нэгээр тооцно. Зөвлөх болон гэрээт багш нарын илүү цагийн “үндсэн үнэлгээ” үндсэн багшийн үнэлгээтэй адилаар тооцно.
- 14.9.2. Сургуулийн захиргааны зөвлөлийн шийдвэрээр нормын 40%-иас илүү багц цагт хөлс олгохоор тогтсон нөхцөлд түүний нэг багц цагийн хөлсийг “үндсэн үнэлгээний” 75%-иар тогтооно.
- 14.10. Багшийн эрдэм шинжилгээний ажлын (Б) нормоос давуулан гүйцэтгэсэн (журмын 14.8.2 дахь заалтыг үндэслэн) илүү нэг ББц-ийн хөлсийг бодохдоо багшийн тухайн албан тушаалын үндсэн цалингийн гуравны нэгээр тооцно.
- 14.11. Хичээлийн жилийн эцэст багш нарын ажлын гүйцэтгэлийг дүгнэж, бүрэн биелсэн нөхцөлд ээлжийн амралт олгоно. Багшийн ажлын А, Б, В хэсгийн аль нэгийг дугуу биелүүлсэн тохиолдолд дутсан багц цагт ноогдох цалинг буцаан төлүүлэх буюу ээлжийн амралтын олговроос суутгана. Бүрэлдэхүүн/салбар сургууль нь багш нарынхаа жилийн цагийн гүйцэтгэлийг урьдчилан тооцож, боломжтой гэж үзвэл 1-р улирлын эцэст гүйцэтгэсэн илүү цагийн хөлсний тодорхой хэсгийг олгож болно.
- 14.12. Багш нарын бусад бүрэлдэхүүн сургуульд заасан хичээлийн цагийн тооцоо сургууль хоорондын тооцоогоор хийгдэх тул цагийн багшийн журмаар ажиллуулахыг хориглоно. Тухайн багш үндсэн цагийн ноогдлоо давуулан биелүүлсэн нөхцөлд илүү цаг олгох асуудлыг харьяалах сургууль нь шийдвэрлэнэ.

Арван тав. Багшийг албан тушаалын зэрэглэлд шалгаруулах

- 15.1. Бүрэлдэхүүн/салбар сургуулиуд сүүлийн 5 жилд профессор багшийн гүйцэтгэсэн эрдэм шинжилгээний ажлын үзүүлэлтийг гол шалгуур болгон хичээлийн жилийн эцэст дараагийн 3 жилд ажиллах багш нарын албан тушаалын зэрэглэлийг тогтоохдоо үзүүлэлт бүрийг хэрхэн хангасан байдлыг холбогдох нотлох баримт, тайлбарын хамт бүрдүүлж, бүрэлдэхүүн сургуулийн захирлын тушаалаар томилогдсон, ашиг сонирхлын зөрчилгүй, гадны байгууллагын төлөөлөл бүхий үнэлгээний хороогоор үнэлүүлж, захиргааны зөвлөлөөр хэлэлцүүлэн шийдвэрээ МУИС-ийн үнэлгээний хороонд 6-р сарын 1-ны дотор ирүүлнэ.

- 15.2. МУИС-ийн захирлын тушаалаар томилогдсон үнэлгээний хороо шийдвэрээ 6-р сарын 15-ны дотор МУИС-ийн захиргаанд ирүүлнэ. Багшийн ажиллах албан тушаалын зэрэглэлийг МУИС-ийн захирлын тушаалаар баталгаажуулна.
- 15.3. Профессорын зэрэглэлийн нэг орон тоонд уг болзлыг хангасан хэд хэдэн багш байх тохиолдолд олон улсын сэтгүүлд хэвлүүлсэн өгүүллийн тоо, түүнд зохиогчийн оруулсан хувь нэмэр, монографи бүтээл, удирдан хэрэгжүүлсэн судалгааны төсөл зэрэг үзүүлэлтийг харгалзан шалгаруулна.
- 15.4. Профессор багшийн албан тушаалын зэрэглэлийн шалгаруулалтыг тухайн хичээлийн жилийн төгсгөлд (6 дугаар сарын 15-ны дотор) явуулж, дараагийн хичээлийн жилээс (9 дүгээр сарын 1-ээс) мөрдөнө.
- 15.5. Профессор, дэд профессорын зэрэглэлд ажиллах болзол хангасан багштай 3 жилийн хугацаатай хөдөлмөрийн гэрээ байгуулна.
- 15.6. Профессор, дэд профессороос бусад зэрэглэлд ажиллаж байгаа үндсэн багшийн хөдөлмөрийн гэрээг атестатчиллын үр дүнг харгалзан 3 жил тутамд дүгнэж шинэчилнэ.

Арван зургаа. МУИС-ийн профессор, дэд профессор цол олгох

- 16.1. МУИС-ийн профессор, дэд профессор цол олгохоор багш нарын ажлыг үнэлж шалгаруулахдаа өндөр хөгжилтэй орнуудад баримталдаг түгээмэл шалгуур үзүүлэлт, зарчмыг баримтална. МУИС-ийн профессор, дэд профессор цол олгож урт хугацаагаар ажиллуулахдаа хугацаат үнэлгээний систем (tenure track system)-ийг баримтална. Профессор, дэд профессор цол олгох болзлын шалгаруулалтыг тухайн хичээлийн жилийн төгсгөлд (6 дугаар сарын 15-ны дотор) явуулж, дараагийн хичээлийн жилээс (9 дүгээр сарын 1-ээс) мөрдөнө.
- 16.2. Профессор, дэд профессор цол хүртэхээр нэр дэвшигч багш нар ажлын гол үзүүлэлтүүд болох эрдэм шинжилгээ, сургалт болон сургууль, нийгэмд үзүүлсэн үйлчилгээний чиглэлээр Хавсралт 1-д заасан оноог авсан байх шаардлагатай. Шаардагдах онооны 30 хувийг сүүлийн гурван жилийн хугацаанд гүйцэтгэсэн байх шаардлагатай.
- 16.3. *Science, Nature, Cell* г.м. 20-оос дээш импакт факторын индекстэй сэтгүүлд нэгдүгээр юмуу холбоо барих зохиогчоор 1 өгүүлэл хэвлүүлсэн тохиолдолд судалгааны ажлын үзүүлэлт бүрэн биелсэнд тооцож болно.
- 16.4. Эдгээр оноог тооцохдоо сүүлийн 5 жилийн байгалийн шинжлэх ухаан, нийгмийн шинжлэх ухааны сэтгүүлийн эшлэлийн тайлан (Journal Citation Report – Science Edition and Social Science Edition (JCR-S and JCR-SS))–д бүртгэгдсэн сэтгүүлийн импакт факторын индексийг ашиглан тогтооно.
- 16.5. Инженер, математик, нийгэм, хүмүүнлэгийн ухааны салбарын судалгааны оноонд Томсон Ройтерсийн мэдээллийн санд бүртгэгдсэн олон улсын эрдэм шинжилгээний хурлын бүрэн эмхэтгэлд хэвлүүлсэн илтгэл, өгүүлэл, МУИС-ийн нэрээр бүртгүүлсэн патент, захиалгат судалгаа, технологи дамжуулалтын нийлбэр оноог судалгааны онооны 30 хувь хүртэл хүлээн зөвшөөрч болно. Энэ тохиолдолд Томсон Ройтерсийн мэдээллийн санд бүртгэгдсэн олон улсын эрдэм шинжилгээний хурлын бүрэн эмхэтгэлд хэвлүүлсэн илтгэл, өгүүлэлд өгөх оноог IF-JCR индексгүй боловч мэргэжлийн түвшинд хянагддаг олон улсын эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд хэвлүүлсэн өгүүлэлтэй дүйцүүлэн тооцно.
- 16.6. Хоёр удаа буюу тасралтгүй 6 жилийн хугацаагаар профессор, дэд профессорын зэрэглэлд ажиллаж, улмаар шаардагдах оноог бүрэн цуглуулсан багш МУИС-ийн профессор, дэд профессор цолны болзол хангасан гэж үзнэ.

- 16.7. МУИС-ийн профессор, дэд профессорын зэрэглэлд тавигдах ерөнхий болон тусгай шаардлагыг бүрэн биелүүлж, шаардагдах оноог бүрэн цуглуулж дараалан хоёр удаа амжилттай ажилласан багшид Эрдмийн зөвлөлөөр батламжлан МУИС-ийн профессор, дэд профессор цол (tenured professor, tenured associate professor) олгоно.
- 16.8. МУИС-ийн профессор, дэд профессор нь судалгааны суурь зардлаар хангагдах, холбогдох хууль тогтоомжид заасны дагуу цалингийн нэмэгдэл авах эрх эдэлнэ.
- 16.9. МУИС-ийн профессор цолтой багшийн ажлыг 5 жилд, дэд профессор цолтой багшийн ажлыг 4 жилд нэг удаа үнэлнэ.
- 16.10. МУИС-ийн захирал, дэд захирал, бүрэлдэхүүн/салбар сургуулийн захирал, алба, хэлтсийн даргын албан тушаалд ажилласан хугацааг өмнө ажиллаж байсан зэрэглэлийн дагуу дэд профессор/профессорын зэрэглэлд ажилласан сорилын хугацаанд дүйцүүлж тооцно. Тэд МУИС-ийн профессор, дэд профессор тавигдах шаардлагыг бусад багшийн адил хангаж, үнэлүүлнэ. Багш нарын хувьд энэ журам хэрэгжиж эхлэхээс өмнөх тухайн албан тушаалын зэрэглэлд ажиллаж байсан хугацаа нь журмын 16.6-д заагдсан хугацаанд орж тооцогдоно.
- 16.11. Энэхүү журам хэрэгжиж эхлэхээс өмнө МУИС-ийн Эрдмийн зөвлөлийн шийдвэрээр профессор, дэд профессор цол хүртсэн багш нарын цол цаашид хадгалагдах боловч энэ нь профессор, дэд профессорын зэрэглэлд ажиллах хангалттай нөхцөл болохгүй. Тэд профессор, дэд профессор цол олгоход тавигдах шаардлагыг бусад багшийн адил хангаж 1 удаа үнэлүүлнэ.
- 16.12. Бусад их, дээд сургуулийн олгосон профессор, дэд профессор цолыг МУИС-ийн Эрдмийн зөвлөлөөс олгосон цолтой дүйцүүлэн тооцохгүй.
- 16.13. Дэд профессор, профессор цол олгохтой холбоотой асуудлаархи аливаа гомдлыг МУИС-ийн Эрдмийн зөвлөлд нарийн бичгийн даргаар уламжлан тавина. Эрдмийн зөвлөлийн даргын шийдвэрээр томилсон комисс гомдлыг 14 хоногийн дотор шалгаж, үр дүнг Эрдмийн зөвлөлийн хурлаар хэлэлцэж шийдвэрлэнэ.
- 16.14. Профессор, дэд профессор цолыг болзол, шаардлага хангаагүй багшид олгосон нь тогтоогдвол Эрдмийн зөвлөлийн шийдвэрийг үндэслэн захирлын тушаалаар уг шийдвэрийг хүчингүй болгоно.

Арван долоо. Цалингийн сүлжээ

- 17.1. Профессор багшийн мэргэжлийн ур чадвар, эрдэм шинжилгээний бүтээл зэрэг үзүүлэлтэнд тулгуурлан тогтоосон албан тушаалын зэрэглэл тус бүрд цалингийн ялгаатай сүлжээг баримтална.
- 17.2. Багш нарын үндсэн цалингийн (эрдмийн зэрэг, цолны нэмэгдэл, эрдэм шинжилгээний төсөл хэрэгжүүлэх мэтийн бусад эх үүсвэрийн орлого хамаарахгүй) сүлжээг профессорын зэрэглэлийн цалинтай харьцуулан тогтооно:

<u>Албан тушаал</u>	<u>Ажилласан жил</u>	<u>Харьцуулсан цалин</u>
1) Профессор	15 жил	100%
2) Дэд профессор	15 жил	85%
3) Ахлах багш	15 жил	80%
4) Багш	7 жил	75%
5) Дадлагажигч багш	2 жил	55%

- 17.3. Ажлын үнэлгээгээр аливаа багш өмнөх албан тушаалын зэрэглэлээсээ буурч ажиллах бол шинэ зэрэглэлд харгалзах цалинг авна.

*** *** ***

Хавсралт 1

Хүснэгт 1. МУИС-ийн профессор, дэд профессор цол олгоход биелүүлбэл зохих оноо

Албан тушаал	Эрдэм шинжилгээ	Сургалт, нийгмийн үйлчилгээ	Нийт
Дэд профессор	1960	840	2800
Профессор	2450	1050	3500

Тайлбар: Хүснэгтэнд үзүүлсэн оноог биелүүлэхээс гадна МУИС-ийн профессор цолд нэр дэвшигч 2-оос доошгүй докторант удирдаж хамгаалуулсан байх, дэд профессор цолд нэр дэвшигч 5-аас доошгүй магистрант удирдаж хамгаалуулсан байх шаардлагатай.

Хүснэгт 2. Эрдэм шинжилгээний үйл ажиллагааг тооцох онооны шатлал

Эрдэм шинжилгээний ажлын үзүүлэлтүүд	Оноо
Томсон-Ройтерсийн IF-JCR-тэй индекстэй эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд хэвлүүлсэн өгүүлэл ¹³	400
Томсон-Ройтерсийн IF-JCR индексгүй боловч мэргэжлийн түвшинд хянагддаг /peer-review/ олон улсын эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд хэвлүүлсэн өгүүлэл ¹⁴	120
Дотоодод англи хэлээр хэвлэгддэг, мэргэжлийн түвшинд хянагддаг, олон улсын редакцийн зөвлөл бүхий эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд хэвлүүлсэн өгүүлэл	100
Дотоодод монгол, англи хэл дээр холимог хэлбэрээр хэвлэгддэг, мэргэжлийн түвшинд хянагддаг эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд хэвлүүлсэн өгүүлэл	50
Дотоодод мэргэжлийн түвшинд хянагддаггүй эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд хэвлүүлсэн өгүүлэл	25
Монографи	
- олон улсын нэр хүнд бүхий хэвлэлийн газраар хянан тохиолдуулсан ¹⁵	200
- бусад гадаад хэл дээрх	85
- монгол хэлээр	65
Боловсруулж баталгаажуулсан патент	300
Олон улсын байгууллага, гадаадын засгийн газар, эрдэм шинжилгээний сан, их сургууль, компанийн санхүүжилттэй 30 сая төгрөгнөөс дээш төсөвтэй төсөл, сэдэвт ажил, инновацийн төсөл удирдсан бол ¹⁶	200
30 сая төгрөг хүртэл төсөвтэй төсөл удирдсан бол	150
Төр, засгийн байгууллага, Монгол дахь олон улсын байгууллага, аж ахуйн нэгж, гэрээт, захиалгат болон МУИС-аас санхүүжүүлсэн 30 сая төгрөгнөөс дээш төсөвтэй эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил удирдсан бол	100
30 сая төгрөг хүртэл төсөвтэй төсөл удирдсан бол	80

¹³ Хамтын бүтээлд оноог тухайн бүтээлд зохиогчийн оруулсан хувь нэмрээс хамааруулан 1-р зохиогчид бүтнээр, холбоо барих зохиогчид 0.8-аар үржүүлж, бусад зохиогчдод 0.5-аар үржүүлж тооцно. Өгүүллийг хэвлүүлсэн эсвэл хэвлэхээр зөвшөөрөгдсөн (asserted) тохиолдолд үнэлгээнд тооцож болно.

¹⁴ Нэг өгүүлэл нэг удаа үнэлэгдэнэ.

¹⁵ Сургуулийн эрдмийн зөвлөл тухайн салбарын монографийн үнэлгээ, түвшинг хичээлийн жилийн эхэнд тогтооно.

¹⁶ Эрдэм шинжилгээний төсөл, гэрээт ажлуудын санхүүжилт нь МУИС-ийн эрдэм шинжилгээ, инновацийн хэлтсийн дансаар шилжин орж зарцуулагдсан байх шаардлагатай.

Хүснэгт 3. Сургалтын үйл ажиллагааг тооцох онооны шатлал

Сургалт	Хэмжээ	Оноо
Бакалаврын түвшний хичээлийн тодорхойлолт боловсруулах болон сайжруулах ¹⁷	1 хичээл	20
Магистр, докторын хичээлийн тодорхойлолт боловсруулах болон сайжруулах	1 хичээл	35
БШУЯ, МУИС-ийн болон их, дээд сургуулийн консорциумын шилдэг багшийн шагнал авах	1 шагнал	50
Сурах бичиг - орчуулгын бүтээл	1 сурах бичиг	150 75
Удирдаж хамгаалуулсан магистрын тоо	1 магистрант	20
Удирдаж хамгаалуулсан докторын тоо	1 докторант	40
Гадаад оюутан болон тусгай хөтөлбөрөөр суралцагчийг удирдах	1 хөтөлбөр 1 гадаад оюутан	15 10
Цахим хичээл боловсруулах	1 хичээл	30
Цахим хичээл боловсруулах, заах	1 хичээл	50

Хүснэгт 4. Сургууль, нийгэмд үзүүлэх үйлчилгээг тооцох онооны шатлал

Сургууль, нийгэмд үзүүлэх үйлчилгээ	Хэмжээ	Оноо
МУИС-ийн хөтөлбөрийн ерөнхий болон дэд хорооны гишүүнээр ажиллах	1 хичээлийн жил	20
МУИС-ийн болон сургуулийн эрдмийн зөвлөлийн гишүүнээр ажиллах (давхардуулж тооцож болно)	1 хичээлийн жил	10
Их сургуулийн болон бүрэлдэхүүн/салбар сургуулийн аль нэг хорооны гишүүнээр, их семинар удирдаж ажиллах	1 хичээлийн жил	20
Сургуулийн захирлын тушаалаар ажлын хэсэгт орж ажиллах, бусад үүрэгт ажил хийж гүйцэтгэх	1 удаа	20
Улсын хэмжээнд олимпиад, уралдаан тэмцээн зохион байгуулах, комисст ажиллах, сургалт семинар удирдах, оролцох	1 удаа	10
Эрдэм шинжилгээний хялбаршуулсан ба сурталчилгааны өгүүлэл хэвлүүлэх	1 удаа	10
Олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал зохион байгуулах ажлын хэсэгт ажиллах	1 удаа	25
Улсын хэмжээний эрдэм шинжилгээний хурал зохион байгуулах ажлын хэсэгт ажиллах	1 удаа	15
Телевиз, радиогийн нэвтрүүлэгт оролцож, мэргэжлээ сурталчлах, мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө өгөх	1 удаа	10
МУИС-ийн төгсөгчдийн холбооны ажилд оролцох	1 хичээлийн жил	20
Мэргэжлийн холбоодын удирдах зөвлөлд болон гишүүнээр ажиллах	1 хичээлийн жил	15

¹⁷ Хичээлийн тодорхойлолт боловсруулах болон сайжруулах ажилд багаар ажилласан бол нийт оноог бүх оролцогчдод тэнцүү хуваана.

